

ХАРАКТЕРИСТИКА ВОЛЬЄРНОГО ГОСПОДАРСТВА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кратюк О.Л.

к.б.н., доцент кафедри експлуатації лісових ресурсів

Постановка проблеми. Усім відомо, що одним із шляхів підвищення ефективності ведення мисливського господарства є створення умов для напіввільного утримання тварин. Розведення тварин на обмеженій території дає можливість більш досконало контролювати популяцію, що веде до значного зростання чисельності та якості поголів'я. Особливо це актуально для невеликих мисливських господарств, яких переважна більшість, де через обмеженість площі та придатних до проживання стацій дуже важко сформувати здорову, повноцінну популяцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виникнення вольєрного розведення диких тварин зумовлено поєднанням інтересів мисливствознавства і тваринництва [3] і має соціальний аспект [4]. В сучасному розумінні вольєрне мисливське господарство – це розведення мисливських тварин для потреб мисливства в природних умовах, але з обмеженням свободи їх пересування шляхом ізоляції на огорожених ділянках угідь при постійному догляді. Іншими словами вольєрне господарство це розведення дичини як об'єкта полювання [1].

Найбільш поширеними мисливськими тваринами, яких утримують у вольєрах на території України є кабан дикий, козуля європейська, олень благородний, олень плямистий,

лань, муфлон, зубр [1-3, 5, 6]. Проте на нашу думку найперспективнішим вважається кабан дикий. За площею вольєрні господарства поділяють на невеликі, площа менше 500 га, середні – 500-1000 га, великі – 1000 га і більше. Серед невеликих є такі, площа яких не досягає 200 га [1], а подекуди і 10 га.

Мета, завдання та методика досліджень. Основною метою наших досліджень було з'ясування сучасного стану ведення вольєрного господарства на території Житомирської області. Для досягнення поставленої мети передбачалося виявлення та проведення аналізу існуючих об'єктів напіввільного утримання мисливських тварин на території Житомирської області. Основними методами досліджень було опитування працівників мисливських господарств різних форм власності, а також аналіз документації, а саме: внутрішньогосподарської та державної форми звітності 2-тп «Мисливство» за період 2007-2015 рр.

Результати досліджень. Мисливське господарство в Житомирській області ведуть 88 користувачів мисливських угідь, а саме: 17 державних підприємств Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства, Житомирська обласна організація УТМР та 9 окремих районних організацій УТМР, ДП «Тригірське ВМГ» ТВМР ЗСУ, 61 інших користувачів.

Загальна площа закріплених мисливських угідь області становить 2 млн. 143,7 тис. га (4,7% від площі мисливських угідь України), у тому числі: лісових – 893,4 тис. га (41,7 % від загальної площі мисливських угідь області), польових – 1 млн. 138,1 тис. га (53,1 %), водно-болотних – 112,2 тис. га (5,2 %).

Мисливське господарство 17 державних підприємств управління займає площу 400,3 тис. га (18,7 % від загальної площі угідь області), УТМР в Житомирській області господарює на площі 1 млн. 81,9 тис. га (50,5 %), площа мисливських угідь ДП «Тригірське ВМГ» ТВМР ЗСУ складає 17,0 тис. га (0,8 %), іншим користувачам надано 644,5 тис. га (30,1 %).

Станом на 01.03.2016 року на території Житомирської області вольєри функціонували в 10 мисливських господарствах. Загальна площа вольєрів становила 675,2 га. Найбільшим можна вважати вольєр ТОВ «Камія Плюс» площею 500 га. Серед державних підприємств найбільші вольєри розташовані у ДП «Білокорочицьке ЛГ» (70,5 га) та ДП «Баранівське ЛМГ» (56,2 га). Ще два вольєри можна вважати (для Житомирської області) середніми. Це вольєри ТОВ «УТМР» та Житомирської ОО УТМР відповідно 29,0 га та 12,0 га. Площа інших вольєрів не перевищує 2 га. За останні дев'ять років площа вольєрів суттєво зросла (рис. 1.). Якщо у 2007 році площа становила 120,0 га. то у 2015 – 675,2 га. Таке різке збільшення відбулося у 2011 році зі створенням вольєра площею 500 га у ТОВ «Камія Плюс». Хотілося б зазначити, що загальна площа цього господарства становить 5709 га.

Слід зауважити, що не всі існуючі в області вольєри оформлені згідно чинного законодавства, а отже і не потрапляють у офіційну статистику. Вони, як правило, знаходяться на території приватних мисливських господарств, а подекуди і на садибах мисливців та використовуються для натаскування собак. Для таких об'єктів гостро стоїть питання контролю за виконанням наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 30.09.2010 № 429 «Порядок утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.07.2010 № 1585-р «Про затвердження переліку нормативно-правових актів з питань захисту тварин від жорстокого поводження» та з метою утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах, суб'єктами господарювання.

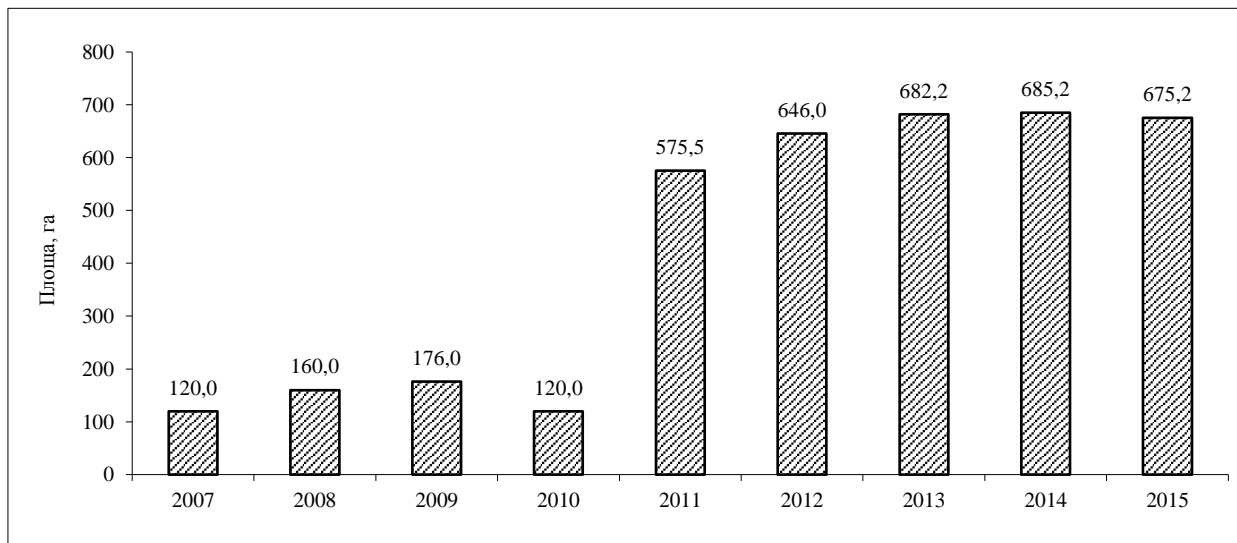

Рис. 1. Зміна площі вольтерів на території Житомирської області

Видовий склад мисливських тварин, яких утримують у напіввільних умовах досить широкий, проте помітно переважає за чисельністю кабан дикий (рис.2.).

Рис. 2. Видовий склад мисливських тварин у вольтерах на території Житомирської області

(станом на 01.03.2016 року)

Ця тварина найбільш пластична щодо умов існування та швидко привикає до людини. Маючи великий приплід можна досить швидко насичити угіддя тваринами, що значно підвищить успішність полювання.

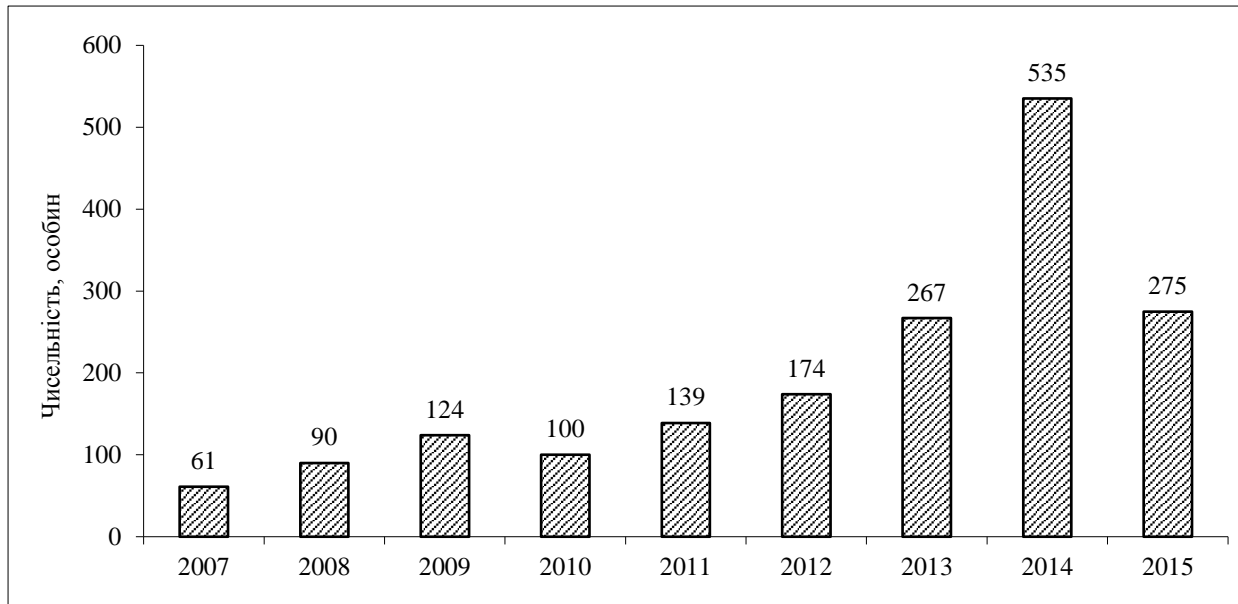

Рис. 3. Динаміка чисельності основного поголів'я мисливських тварин, які утримуються у вольєрах на території Житомирської області (станом на 01.03.2016 року)

За останні роки чисельність тварин, які утримуються у вольєрах поступово зростає (рис.3.). Така ситуація не є дивною, оскільки на 61 приватного користувача припадає 644,5 тис. га. мисливських угідь, що близько 11 тис. га на кожного. На такій обмеженій території важко забезпечити вільне стадо всім необхідним. Тому для якісного ведення мисливського господарства і збільшується чисельність тварин у вольєрах та кількість самих вольєрів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вольєрне господарство на території Житомирської області має значні перспективи для подальшого розвитку, про що свідчить збільшення кількості вольєрів, їх площі, кількості тварин та їх видового складу. У перспективі необхідно встановити залежність між площею вольєрів, видовим складом тварин та станом лісових насаджень, а також розробити рекомендації щодо невиснажливого ведення вольєрного господарства в лісах.

Література

1. Бондаренко В. Д. Біотехнія : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Бондаренко В. Д. — Львів : Престиж Інформ, 2002. — Ч. 2. — 352 с.
2. Євтушевський М. Н. Плямистий олень в Україні та за її межами. / Євтушевський М. Н. — К. : Видавничий дім «ЕКО-інформ», 2009. — 192 с.
3. Євтушевський М. Н. Мисливські тварини України на волі та в вольєрах. / Євтушевський М. Н. — Черкаси : Вертикаль, 2012. — 376 с.
4. Кратюк О. Л. Соціальне значення мисливства / О. Л. Кратюк, П.Б. Хоєцький // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. — Львів, 2010. — Вип. 20.15. — С. 344—351.
5. Смаголь В. Н. Зубр, *Bison bonasus* (Mammalia Artiodactyla), в Україні: динаміка численности, распространение, стаии и лимитирующие факторы / В.Н. Смаголь, Г.Г. Гаврись — К, 2013. — 128 с.
6. Хоєцький П.Б. Перспективи ведення мисливського господарства в угіддях ТЗОВ «Явір Плюс» / Хоєцький П.Б., Скольський І.М., Похалюк О.М. // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. — Львів, 2014. — Вип. 24.6. — С. 15—19.